

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 513/2022-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou OLEXOVA VASILISIN s. r. o., Gorkého 6, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Zuzana Olexová, LL.M., proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 162/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 162/2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 162/2017 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **3 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava **I p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **738,47 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 513/2022 z 27. septembra 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu elektronickou formou 13. mája 2022, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 39 ods. 2 (správne zjavne čl. 38 ods. 2, pozn.) Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 162/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že okresný súd rozsudkom č. k. 1 P 148/2014-496 z 10. februára 2017 schválil dohodu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej dcére sťažovateľa, ktorú matka maloletej nerešpektovala, sťažovateľ na okresnom súde 21. apríla 2017 podal návrh na konanie o výkon rozhodnutia [§ 370 a nasl. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), pozn.], avšak realizácia stretnutí sťažovateľa so svojou dcérou sa nezlepšila, a preto podaním z 28. septembra 2017 inicioval napadnuté konanie o zmenu súdneho rozhodnutia vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. Sťažovateľ rozporuje celkovú dobu trvania namietaného konania, keď okresný súd o podanom návrhu rozhodol až po viac ako štyroch rokoch, a to rozsudkom vyhláseným 17. januára 2022, ktorý mu napriek urgencii (datovaná 16. marca 2022, pozn.) a sťažnosti adresovanej predsedovi okresného súdu z 22. marca 2022 nebol ani ku dňu podania ústavnej sťažnosti doručený. Zároveň namieta aj postup okresného súdu, ktorý najmä na účel dokazovania nariadil až 17 súdnych pojednávaní, hoci v prejednávanej veci rozhodoval len krátky čas po súdnom konaní, v ktorom na základe podrobného zisťovania skutkového stavu a vykonania znaleckého dokazovania schválil rodičovskú dohodu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

3. Predseda okresného súdu upovedomením č. k. 1 SprV 187/2022 z 29. apríla 2022 uznal dôvodnosť sťažovateľom podanej sťažnosti (bod 2 tohto nálezu, pozn.) iba v časti postupu zákonnej sudkyne, ktorá rozsudok okresného súdu nevyhotovila ani v lehote predĺženej do 17. februára 2022. Podľa predsedu okresného súdu došlo k vzniku zbytočných prietáhov bez subjektívneho zavinenia zákonnej sudkyne, a to z objektívnych dôvodov spočívajúcich v početnosti rozhodovanej agendy a v častej fluktuácii zamestnancov. Zákonná sudkyňa v priloženom stanovisku akcentovala, že vyhotoveniu rozsudku bránila jej práceneschopnosť (od 24. januára 2022 do 28. februára 2022, pozn.) a dobu trvania namietaného konania ovplyvnil aj postup rodičov maloletej, ktorí potrebné dôkazy predkladali okresnému súdu až po opakovaných výzvach alebo tesne pred pojednávaním.

II.2. Replika sťažovateľa:

4. Sťažovateľ vyjadril presvedčenie, že zákonná sudkyňa v napadnutom konaní nepostupovala v súlade so zásadou rýchlosti konania, napríklad aj tým, že nevyužila vplyv autority súdu na výchovné pôsobenie smerom k dodržiavaniu rodičovskej dohody. Súčasne rozporoval tvrdenia o nepredložení požadovaných údajov, zdôraznil, že písomné vyhotovenie rozsudku okresného súdu bolo vyhotovené iným sudcom, čím malo dôjsť k porušeniu jeho práva na zákonného sudcu. Podľa sťažovateľa prietahy v napadnutom konaní naďalej trvajú, keďže okresný súd nepredložil súdny spis Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní podanom ešte 1. júla 2022.

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

III.1. K porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Frydlander proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku zo 16. 12. 2003, č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

8. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložitú, pretože konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností tvoria štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov. *Vice versa*, s ohľadom na charakter napadnutého konania, osobitosť dokazovania, ako aj rozsiahlosť spisového materiálu (1734 listov, pozn.) ústavný súd zistil určitý stupeň skutkovej náročnosti prejednávanej veci. *Ipsa facto*, ústavný súd opakovane pripomína, že pri posudzovaní označeného kritéria prihliadal aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s výnimočnou starostlivosťou i promptnosťou vykonávania procesných úkonov (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02, I. ÚS 368/2021, rozsudok ESLP vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004), a to práve v záujme rozvíjania, resp. obnovy vzťahu dotknutého rodiča so svojím dieťaťom. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa a ním oneskorene

predkladané doklady o jeho majetkových pomeroch (napr. zápisnice zo súdnych pojednávani uskutočnených 16. septembra 2019 a 22. novembra 2021, pozn.) v kontexte vnímania napadnutého konania ako celku, ako aj opakované urgencie zo strany sťažovateľa (napr. 6. apríla 2018, 8. júna 2018, 24. apríla 2020, pozn.), ústavný súd v jeho správaní nezistil natoľko významné skutočnosti, ktoré by negatívne ovplyvnili celkovú dĺžku trvania namietaného konania.

9. Napriek tomu, že okresnému súdu nemožno v napadnutom konaní vyčítať absolútnu nečinnosť, reflektujúc pritom aj právomoc okresného súdu, ktorý nie je v postavení, aby prekonal antagonistické záujmy rodičov nedbajúcich na záujmy vlastného dieťaťa (rozsudok ESLP vo veci Pedovič proti Českej republike z 18. 7. 2006, č. 27145/03, § 115), je na strane druhej nutné konštatovať, že postup okresného súdu sa vyznačuje istou mierou neefektívnosti vizibilnej zo spôsobu vedenia dokazovania, ako aj dĺžkou konania, ktoré nie je ani po viac ako piatich rokoch trvania právoplatne skončené. Navyše, okresný súd nariadil prvý termín súdneho pojednávania až takmer jeden rok od podania návrhu sťažovateľa (doručený 10. októbra 2017, pozn.), a to na 1. október 2018, pričom dĺžku konania ovplyvnilo aj oneskorené zasielanie vzájomných vyjadrení účastníkov konania (napr. vyjadrenie matky doručené okresnému súdu 17. septembra 2019 bolo sťažovateľovi odoslané až 22. januára 2020, pozn.), ako aj postup okresného súdu, ktorý síce 27. januára 2020 odročil ďalší termín pojednávania na účel vykonania znaleckého dokazovania, k jeho nariadeniu a ustanoveniu znalca pristúpil až uznesením č. k. 3 P 162/2017-829 z 30. marca 2020.

10. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu vo veciach maloletých, nemožno rozumieť priebežné vykonávanie procesných úkonov súdom, ale osobitnú dôležitosť v tomto type konania nadobúda predovšetkým kvalitatívna stránka týchto úkonov, ktoré by mali efektívne smerovať k usporiadaniu pomerov účastníkov konania, keďže záujem dotknutého maloletého dieťaťa, na ktorý sa má v konaní v prvom rade prihliadať, je mať kontakt s oboma rodičmi, pokiaľ sú riadne výchovne spôsobilí (I. ÚS 99/2021, I. ÚS 368/2021).

11. V nadväznosti na argumentáciu okresného súdu o personálnych problémoch a početnosti rozhodovanej agendy ústavný súd dáva opätovne do pozornosti, že otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (III. ÚS 694/2016, I. ÚS 271/2021). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 603/2021), ale zabezpečenie, aby prejednávacia právna vec bola v primeranom čase rozhodnutá, a to aj vzhľadom na predmet konania, t. j. čo je pre účastníka konania v stávke – „at stake“ (rozsudky ESLP vo veciach X. proti Francúzsku z 31. 3. 1987, Bock proti Nemecku z 20. 3. 1989, X. proti Francúzsku z 31. 3. 1992, Vallée proti Francúzsku z 26. 4. 1994, rozsudok ESLP A. a iní proti Dánsku z 8. 2. 1996).

12. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa. Keďže v napadnutom konaní nebolo právoplatne rozhodnuté a okresný súd v súčasnosti realizuje procesné úkony spojené s odvolaním sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu č. k. 3 P 162/2017-1624 zo 17. januára 2022 (doručeným okresnému súdu 7. júla 2022, pozn.), ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

III.2. K porušeniu práv podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru:

13. Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliadal aj na príslušnú judikatúru ESĽP týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 dohovoru, ktorého porušenie sťažovateľ taktiež namieta.

14. Rodinou je v prvom rade vzťah medzi manželmi a medzi rodičmi a nepľnoletými deťmi. Spolužitie rodičov a detí je základným prvkom rodinného života (rozsudok ESĽP vo veci Bronda proti Taliansku z 9. 6. 1998, č. 22430/93, bod 51) a ESĽP posudzuje existenciu rodiny ako otázku faktickú, záležiacu „na skutočnej existencii blízkych osobných väzieb v praxi“ (rozsudok ESĽP vo veci K. a T. proti Fínsku z 12. 7. 2001, č. 25702/94, bod 150). Ústava v čl. 19 ods. 2 nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické osoby aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, v zmysle ktorého nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov vrátane všeobecných súdov zabezpečiť, resp. poskytnúť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote možno považovať aj za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča s jeho dieťaťom je v súvislosti s uplynutím času podstatne sťažená (m. m. III. ÚS 351/2014, II. ÚS 566/2016).

15. Vychádzajúc zo záverov uvedených v časti III.1. tohto nálezu, keď napadnuté konanie prebiehalo v zásade súčasne s konaním vo veci výkonu tzv. personálnej exekúcie (bod 2 tohto nálezu, pozn.), v rámci ktorého už ústavný súd vyslovil porušenie namietaných práv sťažovateľa (nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 490/2021-37 z 3. marca 2022, pozn.), ústavný súd aj v teraz posudzovanom konaní rezultuje, že v dôsledku neefektívneho postupu okresného súdu nedošlo k ďalšiemu rozvíjaniu rodičovského vzťahu sťažovateľa s maloletou dcérou (napríklad aj dostatočne včasným rozhodnutím o návrhu sťažovateľa na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, pozn.), a preto podľa názoru ústavného súdu došlo k podstatnému sťaženiu výkonu rodičovských práv sťažovateľa aj do budúcnosti. V priamej príčinnej súvislosti s existenciou neprimeranej doby trvania napadnutého konania tak došlo aj k neoprávnenému zásahu do základného práva sťažovateľa na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 8 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

16. Nad rámec uvedeného a v spojení s argumentom sťažovateľa o porušení jeho práva na zákonného sudcu tým, že rozsudok okresného súdu vyhotovil iný sudca, ústavný súd primárne akcentuje, že v tomto konaní nie je oprávnený preskúmavať prípadný zásah do označeného práva

sťažovateľa. Zmeny ústavnej sťažnosti vrátane namietania porušených práv a formulácie svojich požiadaviek nie je možné uskutočňovať bez časového obmedzenia (m. m. I. ÚS 512/2020) a okrem lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (čl. 124 ústavy) je pre poskytnutie ochrany namietaných práv fundamentálne dôležité uznesenie ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, v ktorom ústavný súd explicitne vymedzí rozsah ústavnoprávneho prieskumu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde). Bez toho, aby ústavný súd prípadný zásah do základného práva na zákonného sudcu bližšie skúmal, odkazuje na spisový materiál, z ktorého vyplýva, že koncept rozsudku okresného súdu vyhotovila a podpísala zákonná sudkyňa a kvôli nefunkčnosti systému na podpisovanie mandátnym certifikátom prvopis rozhodnutia autorizoval zastupujúci sudca, čím sa odôvodňuje postup predpokladaný aj zákonodarcom v § 222 Civilného sporového poriadku v spojení s § 2 CMP.

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Vzhľadom na zistený neefektívny postup okresného súdu, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä predmet a charakter napadnutého konania, povahu a význam dotknutých práv, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

18. Ústavný súd vychádzal z obsahu sťažnostného spisu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 251 a nasl. CSP) a sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľa) v sume trikrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume trikrát po 11,63 eur, t. j. spolu 615,39 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 123,08 eur (§ 18 ods. 3 vyhlášky), pretože právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľom DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu